

En berättelse om Mötesplatsen

Mötesplatsen var en vision som en grupp Hammarkullebor förverkligade och drev under samma tid som Mellanplatsprojektet var igång. Händelserna är förstås mycket mer komplexa och omfattningsrika än vad som ryms på ett fåtal sidor och därför återges här endast vissa delar för att lyfta fram några frågor som varit viktiga för Mellanplatsprojektet. Det finns många olika sätt att skriva berättelsen om Mötesplatsen på, ytterligare perspektiv kommer fram i andra kapitel i boken. I denna text handlar berättelsen framför allt om svårigheterna för medborgarinitiativ att möta den kommunala förvaltningsapparaten. Berättelsen grundas på iakttagelser från deltagarobservationer och intervjuer med såväl tjänstemän som boende.

AV PÅL CASTELL

När man kommer upp från den underjordiska spårvagnshållplatsen i Hammarkullen kommer man ut vid sidan av själva torget. Framför sig har man några höga grå hus men också en låg liten röd träbyggnad framför en park. Det var i denna byggnad, allmänt känd under namnet Röda stugan, som Mötesplats Hammarkullen under våren 2010 startades av en grupp boende i området. Liknande låga trähus med takpapp över sadeltaket kan man finna i stadsdelsparker från 1970-talet runt om i staden. De byggdes av kommunen för olika former av fritidssysselsättning. Liksom på de flesta andra håll har både huset och parken förfallit en del sedan

det iordningställdes. Det finns spår av en gammal dammanläggning, men inget vittnar längre om att här också funnits bygglekplats, grisar och hönsgrärd. För ett par år sedan flyttades även öppna förskolan och den tidigare så livfulla Röda stugan stod då tom och utan planer för framtiden.

Mötesplatsen formades av en grupp invånare som ville bidra konkret till en positiv utveckling i området. Detta initiativ sprang ur en rörelse, kallat Nätverket mot nedskärningar, som mobiliserats för att protestera mot förslag om att stänga biblioteket och halvera budgeten för ungdomsverksamhet. De var

Pål Castell är doktor i uthålligt samhällsbyggande och arbetar som lärare och forskare på Centrum för Urbana Studier i Hammarkullen och Arkitekturinstitutionen vid Chalmers tekniska högskola.

FOTO: Pål Castell

Mötesplatsen ordnade flera konstnärliga aktiviteter för barnen i området, bland annat att klä grillen med mosaik

Till höger

Röda stugan, där Mötesplatsen drevs, ligger alldeles invid Hammarkulletorget och spårvagnsstationen.

trötta på att hamna i rollen att bara protestera och ville visa att de hade egna idéer som kunde hjälpa till att lyfta lokalsamhället. De formulerade en vision:¹

Vi vill bryta de negativa trenderna! Vi vill se ett Hammarkullen där det är tryggt att leva. Vi vill se ett Hammarkullen där unika kunskaper, färdigheter och talanger tas till vara. Vi vill se ett Hammarkullen där olikheter berikar. Vi vill se ett Hammarkullen där människor från olika grupper kan träffas och ha ett positivt utbyte. /.../

Vi skulle vilja verka för en ny typ av mötesplats. Vi vill visa att det faktiskt finns någon som vågar starta något nytt i Hammarkullen, någon som tror på förortens framtid.

Mötesplatsen skulle syfta till att skapa kontakt mellan olika grupper och generera ett tryggare klimat i stadsdelen. De behövde en plats att vara på som var synlig och centralt belägen vid torget. En plats där olika aktiviteter kunde äga rum och helst med möjligheter till kaféverksamhet. Röda stugan framstod som perfekt för ändamålet och gruppen tog kontakt med kommunens tjänstemän i stadsdelen för att hitta en samverkansform. De drivande i mötesplatsgruppen tänkte att deras initiativ skulle tas emot med öppna

armar – istället för att protestera erbjöd de sig att fylla en tom lokal med sociala verksamheter som kunde sprida hopp i en stadsdel med ökande frustration. Även enligt stadsdelsnämndens egna direktiv borde detta vara en typ av initiativ man ska ge stöd till (SDN Angered, 2012, p.21):

Förvaltningen stöttar också initiativ från föreningar och andra delar av civilsamhället som syftar till att skapa mötesplatser och verksamheter som kan bidra till ökad delaktighet och inflytande i sin närmiljö och stadsdel.

Snart stod det snart klart att den typ av stöttning som de hade hoppats på var långt ifrån en självklarhet. När gruppen bad stadsdelsförvaltningen om tillgång till lokalen och arvode för projektledning, uppfattades det enligt intervjuade personer som ytterst naivt, nästan lite oförskämt. Ekonomin var ansträngd och stadsdelen hade en princip om att varken ge direkt hyresersättning eller lönebidrag till föreningar.

Under tiden genomfördes en kommunal omorganisering där stadsdelarna Lärjedalen och Gunnared slogs ihop och blev Angered. I den nya stadsdelen fick den tjänsteman som därtills varit huvudkontakt, och som varit positivt inställd till Mötesplatsen, nya

FOTO: Pål Castell

ansvarsområden och ärendet kring Röda stugan och Mötesplatsen hamnade på andra personer. Mötesplatsgruppen lade under det första halvåret 2011 mycket kraft på att få ordnat med kontrakt och en långsiktig plan. De träffade både tjänstemän och politiker och fick en del publicitet i media. I väntan på ett besked från stadsdelen fick projektledarna låna en nyckel till stugan och de ordnade även två tillfälliga anställningar med arbetsmarknadsstöd. I augusti 2011 fick Mötesplatsen ett kontrakt på att få tillgång till stugan, men det gällde då endast en vecka framåt i tiden. Det formella beslutsfattandet hann aldrig riktigt ikapp verklighetens informella lösningar.

Regelverkens komplexitet blev alltmer märkbar för de engagerade då stugan och marken ägs, förvaltas och hyrs av olika kommunala instanser. Föreningen fick besked att de inte själva kunde hyra och inte heller hyra ut lokalen eller hitta stöd för verksamheten via andra former av entreprenörslika sidointäkter, då det skulle strida mot konkurrenslagstiftningen. Drömmen om att en grupp arbetssökande kvinnor skulle driva kaféverksamhet i stugan grusades av denna anledning. Vidare tvingades en annan del av verksamheten, som handlade om att hjälpa människor att hitta sysselsättning, flytta ut efter att de startat ett bemanningsföretag.

En annan omständighet är att de två forskningsprojekten Den Lärande Staden² och Mellanplats såg Mötesplatsen som ett intressant initiativ att lära från. I stadsdelen fanns sedan länge en tradition av samverkan mellan universitet och lokalsamhälle och det förstärktes när Centrum för Urbana Studier etablerades där 2010 och skapade en tacksam plattform för ytterligare forskning, utbildning och samverkan (mer om det går att läsa i föregående kapitel). Att forskningsprojekten engagerade sig i Mötesplatsen togs emot på olika sätt hos kommunens tjänstemän. Dels gav det viss tyngd åt det lokala medborgarinitiativet och satte troligtvis lite extra tryck på att visionen skulle ges möjlighet att förverkligas. Dels uppfattades det också som ett störmoment att folk »utifrån« började nysta i processerna och ville föra fram sina perspektiv, vilket eventuellt bidrog till att förstärka den laddning som frågan om Mötesplatsen fick.

Kommunikationen mellan Mötesplatsens representanter och ansvariga tjänstemän fungerade långtifrån smärtfritt. Enligt intervjuer med aktiva i föreningen upplevde de framför allt att de hade svårt att få svar på sina frågor, men också att de i förlängningen fick en känsla av att de var oönskade, att de utgjorde ett »problem«. Trots alla försök att få till stånd en dialog

kände de sig utestängda. Några av tjänstemännen uttryckte å sin sida att de fick orealistiska krav på sig och att de gjorde vad de kunde för att ge stöd åt Mötesplatsen. Frågan om Mötesplatsen blev något av en »het potatis« inom stadsdelsförvaltningen. Förutom alla komplikationer kring ansvar för lokalen hängde frågan om särbehandling ständigt i luften – var det rimligt att ge stöd till Mötesplatsen som inte andra föreningar i stadsdelen fick?

Under ett drygt års tid drevs i alla fall Mötesplatsen utifrån de initiala visionerna, med daglig verksamhet för olika grupper – danskurser, syverkstad, språkträning, trygghetsvandringar, kreativ barnverksamhet med mera. Även om ett långsiktigt avtal aldrig kom till stånd fick de använda Röda stugan. Ett tag fanns förhoppning om att få stöd för att i samverkan med en högstadieskola i området ordna mer omfattande familjeverksamhet för nyanlända invandrare, men något beslut fattades aldrig i nämnden. Mot slutet av 2012 meddelade styrelsen till sina medlemmar att de inte såg någon möjlighet att driva arbetet vidare. Lokalen städades ur, nyckeln lämnades tillbaks och inför årsmötet i mars 2013 har styrelsen föreslagit att föreningen upplöses.

Enligt en logik borde stadsdelen tjäna på att stödja en verksamhet som Mötesplatsen. Nyttan framhålls av alla intervjuade. Det rimmar också väl med de intentioner som uttrycks i de politiska direktiven, inte minst det nya stadsdelsreglementet som trycker på social hållbarhet och samverkan med föreningar (Göteborgs stad, 2010). Det kan inflikas att initiativet uppkommit som en reaktion på neddragningar som gjorts, för att i både bildlig och bokstavlig bemärkelse fylla ett tomrum efter tidigare sociala verksamheter i området. Men samtidigt, enligt en annan logik, var initiativet utsiktslöst från första stund. Det finns nämligen inte medel avsatta för lokalhyra och lönearvoden för föreningar. Att Mötesplatsen fick chans att drivas i Röda stugan berodde till stor del

på en enskild tjänstemans engagemang för att hitta tillfälliga, pragmatiska lösningar.

Även om Mötesplatsen hann skapa en mycket spännande verksamhet och har genererat många sidoprocesser är det svårt att komma ifrån att det också är en berättelse om svårigheterna att förena medborgarinitiativ med kommunal förvaltning. Det är förstas intressant att fundera över om berättelsen hade kunnat få ett annat slut. När visionen om ett Folket Hus i Hammarkullen förverkligades 1986 var det efter många års arbete från en medborgargrupp, men där hittades till slut en långsiktig samverkansform. Handlar misslyckandet i fallet med Mötesplatsen om att förvaltningen inte var tillräckligt tydlig om spelreglerna från början – att de aldrig skulle ha fått »halvstarta« innan det fanns långsiktiga lösningar? Eller var det tvärtom så att misslyckandet låg i att förvaltningen inte satsade tillräckligt för att få verksamheten att fortleva? Kan-ske finns det en grundproblematik i att kommunen saknar rutiner och resurser för att kunna stödja denna typ av initiativ?

¹ Visionen finns i sin helhet publicerad på hemsidan, www.hammarkullen.nu/projektid

² Den Lärande Staden var ett av Mistra Urban Futures pilotprojekt som pågick 2010-2011, se www.urbanempower.se. I projektet ingick tre personer från Mellanplatsprojektet: Pål Castell, Vanja Larberg och Jenny Stenberg.

Att läsa vidare

Mötesplatsens hemsida www.hammarkullen.nu/
Den lärande stadens hemsida urbanempower.se/